
ZA TAPETAMI OPRÝSKANÁ ZEĎ, ZA IDEOLOGÍÍ PRÁZDNO (NE)OCENĚNÝ TAPETÁŘ EMY LABUDOVÉ

KAREL STŘELEČ

BEHIND THE WALLPAPER, THE WALL IS SCRATCHED, BEHIND THE IDEOLOGY, THE VOID.
EMMA LABUDOVÁ'S (UN)AWARDED WALLPAPER ARTIST

The study reflects on the question of whether Ema Labudová's book *Tapetář* (The Wallpaper Artist) was rightly awarded the 2019 Book Club Literary Award. The author tries to demonstrate that although the text treats a socially desirable topic (the lives of LGBTQ people), this fact cannot obscure the fundamental weaknesses of Ema Labudová's literary art.

Keywords: Ema Labudová; LGBTQ; contemporary Czech prose, ideology

Rok 2019 přinesl v oblasti literárních ocenění především výraznější mediální pozornost ceně Nobelově, která po bezprecedentní roční přestávce putovala hned ke dvěma autorům, shodou okolností oběma Středoevropanům – Peteru Handkemu a Olze Tokarczukové. Ve stejném roce se v tuzemském prostředí konal 24. ročník Literární ceny Knižního klubu, v němž zvítězila tehdy dvacetiletá Ema Labudová se svým tři roky vznikajícím literárním debutem *Tapetář*. Doposud takto nejmladší oceněná autorka (dodejme, že v roce 2021 jí vyšla v nakladatelství Odeon druhá próza *Lada u ledu*) svou prvotinou zaujala také v nominacích 19. ročníku Magnesie Litery v kategorii DILIA Litera pro objev roku; zde ovšem na první místo nedosáhla.

Novela *Tapetář* Emy Labudové zaujme hned svou záložkou, jejíž pagnegyrický charakter plný superlativ vyvolává mnohá očekávání. Recipient se tak předem dozvídá, že otevírá „sugestivní a věrohodnou novelu“, která je „řemeslně brilantně zvládnutá“ a nezadá si s postupy „klasic-

ké britské detektivkářské školy“, obsahuje „silné a uvěřitelné emoce“, navíc podávané s „entomologickou přesností“ (Redakce 2019: Obálka). Není samozřejmě nikterak překvapivé, že nakladatelský dům usiluje o propagaci svých děl a peritext plní také funkci marketingovou; srovnáme-li však proklamovaná tvrzení s realitou literárního díla, zůstáváme v jistém údivu nad tím, jestli přebal nedoporučuje zcela jinou knihu – takovou, o níž by zmíněná tvrzení platila. V následujícím příspěvku se proto pokusíme kriticky ohledat, jaké aspekty novely *Tapetář* porotce a nominující mohly vést k pozitivním úsudkům, a jaké se naopak jeví silně problematické. V neposlední řadě také upozorníme na recenzní polemiky, které se v souvislosti s knihou v tuzemských médiích objevily.

Nejprve krátce k námětu a příběhu: autorka na necelých dvou stech stranách předkládá čtenáři výsek života mladého muže anglické národnosti, tapetáře Irvinga, jehož nezřetelné rodinné zázemí a osobní život skrývají nevyřešené minulé trauma. To začíná v knize probleskovat s návratem mladíka, jenž je zároveň vypravěčem příběhu, do rodného městečka při příležitosti pohřbu jeho rodičů – rozvíjí se tak téma Irvingovy homosexuální orientace. Od retrospektivního odkrývání dřívější sexuální aféry s učitelem Scottem, kvůli níž byl vypravěč z místní komunity vyobcován a pedagog odsouzen k pobytu ve vězení, se příběh přesouvá do přítomného vztahu s mužskou postavou jménem Zev. Opakovaně popisované každodenní události dále rámuje přátelství se španělským emigrantem Federicem a kritika Francova režimu, v posledku vše směřuje ke katarzi a Irvingově smíření se sebou samým, svou identitou a minulostí.

Po tomto nastínění se nyní ale detailněji vraťme k tvrzením, s nimiž byla novela prezentována a kterými bylo zdůvodněno její pasování na vítěze Literární ceny Knižního klubu. Na prvním místě figuruje věrohodnost, jinými slovy autenticita, která v běžném chápání předpokládá hlubší obeznámenost autora, tedy vhléd do reálií časové epochy a míst. Neklademe si otázku, proč Labudová zvolila za kulisy své prózy právě Velkou Británii a právě padesátá léta, což je záležitostí autorské licence – je nicméně evidentní, že distance mezi životní em-

pirií autorky a časoprostorovým rámcem knihy představuje pro zvládnutí látky řadu obtíží. Výsledkem je pak příběh, z něhož číší strojenost a umělost, která se se sugestivností nebo věrohodností zcela míjí.

Čtenáři sice nejspíše uniknou historické nepřesnosti jako fakt, že protagonista jezdí po Manchesteru tramvají, přestože tamní městská dráha byla zrušena nejméně několik let před dějem novely; autenticitu ovšem negují výraznější zádrhele. Není tak například jasné, proč spisovatelka zmiňuje časopis s českým názvem *Národní zeměpisec*, který vychází i v cizích jazykových mutacích pod zavedeným názvem *National Geographic*, tím spíše v původním anglicky hovořícím prostředí – jiná literární chrématonyma nebo toponyma naopak v anglických originálech ponechává. Čtenář by taktéž od evokace severní Anglie padesátých let patrně nečekal jazykové prostředky, vycházející z českých frazémů „A byl to triumf jako Brno“ (Labudová 2019: 35), případně z dialektu severní Moravy a Slezska: „[...] tak jsem dál seděl jako cyp“ (ibid.: 39), jindy si naopak autorka vypomůže lexikem původu španělského: „oblékl si svetr a ještě se pro jistotu zabalil do deky jako smutné burrito“ (ibid.: 63).

Obdobné prvky, které by bylo s nadsázkou možno považovat za prostředky k dosažení zcizovacího efektu, nejsou v knize nijak výjimečné; spíše než „řemeslně brilantně zvládnutý“ text tak novela připomíná postmoderní směs, nikoliv ovšem záměrnou. Autorka v knize bezděčně skládá nesourodé kousky a kusy, jak je krom jiného dále patrné v názvech kapitol. Většina z nich nese název ve španělštině, přičemž i čtenáři obeznámenému s románskými jazyky může mnohdy spojitost s obsahem dané pasáže unikat. V některých případech naopak titul španělské slovo pouze připomíná a imituje, jako mj. v případě kapitoly první, označené *tyvolear* (přičemž *volear* nese význam slovesa sít nebo vysévat, prefix *ty-* španělština neužívá).⁽¹⁾ Absurdně pak ve vztahu k obsahu knihy působí úvodní motto, citát z dopisu masové vražedkyně Hepnarové: „Já, Olga Hepnarová, oběť vaší bestiality...“ (ibid.: 5).

---

1 Jak upozornil Lubomír Machala v diskusi během konference, na níž byl tento příspěvek přednesen, autorské utvoření slova může být také opačné – tedy z parazitického českého výrazu *ty vole* přidáním španělské verbální infinitivní koncovky *-ar*.

Podobně lze u *Tapetáře* polemizovat s nálepkami, jako jsou údajně „silné emoce“ nebo „entomologická přesnost“. Rozvleklost a lpění na detailních, opakovaných popisech drobných každodenních úkonů nebo okolností vypravěčova života snad představuje snahu o realistický přístup, efektem je však trivialita namísto emocí. Labudová tak typicky činí např. pomocí enumerací: „Když už bylo úplně světlo, vzal jsem z lednice máslo, mlíko a droždí, a shora z poličky jsem vzal mouku, cukr a rozinky [...]“ (ibid.: 64); či jinde: „No chčije a chčije, je jaro, co čekat, letní bouřka, no jo, podzim, zima. Úplně normálně prší nebo sněží, jak je rok dlouhej [...]“ (ibid.: 157).

Kromě již zmíněné relativně bombastické propagace a výstupů nakladatele doprovázely vydání také kritické ohlasy v literárních i dalších médiích. Pozitivně (což je v námi excerpovaném vzorku spíše výjimka) dílo přijali recenzenti např. v periodících *A2* nebo *Respekt*. V prvně jmenovaném ohodnotil Jiří G. Růžička novelu jako „jeden z nejzajímavějších tuzemských literárních počínů poslední doby“ (Růžička 2021) a vyzdvihl podle něj odvážnou volbu tématu, byť už nedodává, co je v roce 2019 a v prostředí České republiky na volbě tématu života homosexuála takto heroického. Na stránkách *Respektu* Kateřina Čopjaková nejprve konstatuje, že kniha je „psána, jako by ji vyprávěl nedouk. V dlouhých souvětích s opakujícími se výrazy, nadmírou ukazovacích zájmen, často v krkolomném slovosedu a chybami ve vazbě“; vzápětí ale dodává: „Měla by se tedy číst špatně, ale opak je pravdou“ (Čopjaková 2019). V jinak poměrně negativní recenzi dále na portálu *iLiteratura* na důležitost tématu poukazuje Kateřina Středová, podle níž kniha „nabízí zajímavě vystavěné vyprávění na téma, které neustále rezonuje naší společností“ (Středová 2019). Naopak jednoznačný odsudek publikoval Jiří Peňás v týdeníku *Echo*, který vypravěčův jazyk ohodnotil následujícími slovy: „Takhle se mluví snad jen po lobotomii“. A hovoří o grafomanii autorky: „[...] jsme ve stavu zmatenosti, kdy nutkání k psaní je důležitější než elementární literární způsobilost“ (Peňás 2019).

Je tedy Labudovou zvolené téma, historická diskriminace osob homosexuální orientace, a jeho zpracování v nějakém směru mimořád-

ným nebo přinejmenším kvalitním počinem, obohacujícím současnou mladou českou literaturu? Co porotce Literární ceny Knižního klubu – mezi nimiž usedli literární historik Pavel Janáček, scenáristka Tereza Brdečková, publicistka Kateřina Kadlecová a spisovatelé Michal Viewegh a Pavel Brycz – přesvědčilo, aby mezi řadou převážně juvenilních textů vybrali k ocenění právě *Tapetáře*, a co vedlo k jeho nominaci na Magnesii Literu?

Jednu z hypotéz a možných odpovědí nabízí aktuální společenský kontext. Novela vstoupila na knižní trh a do prostředí literárních cen v době vrcholící vlny zájmu o témata rozmanitých etnických, rasových či sexuálních menšin a s nimi spjaté angažovanosti a ideologie; tyto otázky se ostatně v posledních letech objevily a objevují ve velké části mediálního diskurzu s často až výrazně didaktickým, výchovným podtextem. Není naším záměrem zde (znovu)otevírat mnohokrát propíranou problematiku vztahu literatury a angažovanosti, která zpravidla pramení z pozic takzvaných nových ideologií, jak je označuje politolog Andrew Heywood (2008: 19–42) ve své kanonické práci. Daleko spíše je naším záměrem poukázat na fakt, že kniha nepřináší žádným způsobem zajímavé stylové hodnoty ani originální zpracování látky, že relativně banální a v důsledku monotónní příběh nemá s detektivním žánrem žádné spojitosti nebo že většina recenzních ohlasů považuje velmi oprávněně jazykovou stavbu díla za nedokonalou. Zbývá jí tedy už jediný aspekt, kterým mohla zaujmout – a to aktuálně přijímanou přidanou hodnotou neboli angažovanou liberální orientací, která se v mnoha nejen uměleckých kruzích progresivně rozvíjí (všimněme si v této souvislosti, že pochvalné reakce kniha sklidila právě především v levicověji orientovaných médiích, viz výše). V tomto směru může být signifikantní i odpověď Pavla Janáčka pro Český rozhlas, týkající se kritérií výběru vítězného titulu a jejich posunu: „Podobný rukopis jsme diskutovali už loni, tehdy se pro něj vyslovila jen menší část poroty a mně přišlo, jestli nám mezi prsty neutíká něco významného. Tento rok už pro takový typ knihy byla většina poroty“ (Redakce – ČTK 2020).

Pokud ovšem platí, že autorka psala svou prvotinu se záměrem poukázat na problematiku menšin, diskriminace nebo stereotypů, chytila se do pomyslné vlastní tvůrčí pasti. Postavy jiných minorit, které se v příběhu ve větší či jen dílčí roli objevují, jsou totiž vymodelovány zpravidla zcela klišovitě a stereotypní obraz menšiny podtrhují – ať už jde o výše připomenutého Španěla Federica, nebo namátkou o bezejmenného baristu italského původu, který je popisovaný jako skvěle upravený a oděný, s tenkým knírkem a dokonale napomádovanými vlasy, tedy tradičními symboly italského smyslu pro módu (detailem pak je skutečnost, že stále popíjí malou silnou kávu). Tento paradox v reflexi odlišných postav již jen podtrhuje (nedotaženou) tezovitost, ideu, kterou autorka koneckonců avizovala jako tvůrčí záměr v rozhovoru pro webový portál časopisu *Host* o předobrazu hlavní postavy: „Dočetla jsem se o nucené konverzní terapii, kterou se mu vlast odvděčila za jeho zásluhy na tom, že druhá světová válka dopadla, jak dopadla, a řekla jsem si, že takhle teda ne, a pak už si to žilo svým vlastním životem“ (Nagy 2020).

Úhrnem – kniha Emy Labudové patrně vyrostla z osobní potřeby vymezit se v otázce práv menšin, konkrétně osob homosexuální orientace. Pro vytvoření umělecky, esteticky hodnotného díla tento záměr samotný však nepostačil, jakkoliv se v jistém ohledu *Tapetář* příznačně trefil do ducha a trendů naší doby. Jistým postskriptem naší úvahy budiž recentní kritika autorčiny druhé knihy z pera Radima Kopáče: „Ema Labudová se prostě rozhodla psát. A tak psala, až napsala. Kdyby nechala pár měsíců text u ledu a pak z něj vyrubala povídku, možná by to šlo. Takhle to moc nejde“ (Kopáč 2021). Vlastně jde o přílehlavé zhodnocení rovněž její prvotiny.

Mgr. Karel Střelec, Ph.D.

Katedra romanistiky

Filozofická fakulta Ostravské univerzity

Reální 5

701 03 Ostrava

karel.strelec@osu.cz

PRAMENY

LABUDOVÁ, Ema

2019 *Tapetář* (Praha: Euromedia Group)

LITERATURA

ČOPJAKOVÁ, Kateřina

2019 „Za zataženými závěsy“; www.respekt.cz, <https://www.respekt.cz/tydenik/2019/39/za-zatazenymi-zavesy> [přístup 10. 6. 2021]

HEYWOOD, Andrew

2008 *Politické ideologie* (Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk)

KOPÁČ, Radim

2021 „RECENZE: Když psychologickou prózu střídá chudokrevná červená knihovna“; www.idnes.cz, https://www.idnes.cz/kultura/literatura/ema-labudova-lada-u-ledu-recenze-kniha-anorexie-normalizace.A210330_100636_literatura_kiz [přístup 10. 6. 2021]

NAGY, Petr

2020 „Realismus je překonaná záležitost. Debutant #3 o Emě Labudové“; www.h7o.cz, <http://www.h7o.cz/realismus-je-prekonana-zalezitost-debutant-3-o-eme-labudove/> [přístup 8. 6. 2021]

PEŇÁS, Jiří

2019 „Hlavně že se píše“; www.echoprime.cz, <https://echoprime.cz/a/S4nk8/hlavne-ze-se-pise> [přístup 1. 6. 2021]

REDAKCE

2019 Obálka; in Ema Labudová, *Tapetář* (Praha: Euromedia Group)

REDAKCE – ČTK

2020 „SOUTĚŽ: Vyhrajte novelu Tapetář z pera 20leté autorky, která za ni získala cenu Knižního klubu“; www.irozhlaz.cz, https://www.irozhlaz.cz/kultura/literatura/knizni-soutez-tapetar-ema-labudova-kniha-literarni-ce-na-knizniho-klubu_2001061414_kro [přístup 10. 6. 2021]

RŮŽIČKA, Jiří G.

2021 „Ema Labudová: Tapetář“; www.advojka.cz, <https://www.advojka.cz/archiv/2021/3/ema-labudova-tapetar> [přístup 10. 6. 2021]

ŠTŘEDOVÁ, Kateřina

2019 „Labudová, Ema: Tapetář“; www.iliteratura.cz, <http://www.iliteratura.cz/Clanek/42019/labudova-ema-tapetar> [přístup 8. 6. 2021]